

Landskap: Blekinge Län

Härad: Madeslä

Socken: Lillhärda

Uppteckningsår: 1931

Upptecknat av: P. G. Rutterman

Adress: Lillhärda Holmsjö

Berättat av: Sven Anshoring

Född år 1835 i Lillhärda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om troll, yättar och andra krogväsen. På fråga hur sådana väsen levde uti flok, förmelyer, eller uti ensamhet, hur de kommet till? och vad de hade i uppdrag att uträtta, samt om de varit goda eller onda bland människorna?

Lemnar Sven Anshoring följande svar något ankelt, ja vad som anbeträffar, med trollen så han yag tala efter mina fäder, att dessa varelser var mycket farliga inlevidar för folket och under alla förhållanden för framtiden, ty dessa trollgubbar troade endast på att vältaga kvinnor och bedriva kor med dem samt när tillfälle gavs och kvinnorna var endast unga flickor, att slå dem med sig till sina grötter.

Troll

3185

2

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

för att hava dem i beredskap för dätta ändamål när
dät behagade och possade dem, till de blev utslitna och
gamla, och orken slår om di då kunde leva ännu uti dät-
ta slände och fångenskap till de blev sådana, då blev
di utkastade och fick gå vart di ville om di orkade.
men dätta tog ju många år, att mördade någon mä-
niska dät hördes alldrig talas om, för si trollen hade
icke macht till att döda någon eller till att utgy-
ta kristligt blod, och därför behövde trollen utgå
då de var förgamla och utbrukbara för deras ändamål,
och på dätta sätt kom de gamla trollhåvorna, som
var både blonda och kunde trolla och göra vad di
ville, och nog var dät en hel del sådana gamla
gammor som stod emot och höjde på sig då de
kom uti dät fria och slapp ifrån trollen. man där-
sa kvinnor händes alldrig vid sina anhöriga mer si
dät var bortglänt, och även dem upphöll sig uti skogarna,

Blekinge
Museum
Sällskapet
1991

Ant. P. G. Pittsson
Bor. So Ankarving
Juni 1835

116

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3185

3

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

och bodde uti jorkular som de beredde sig, sitt underhåll
stal däm vid gårdar och stugor på natttid och även på
dagarna ty di viste att passa tillfälle dät hade däm
fått lära av trollen, dessa trallhäxor var icke rädda
för andra människor, man fick ganska väl tala vid
däm, och de var mycket besökta då något elackat
hände eller var på toh uti deras hem, och på dätta
sätt tyänade dessa häxor många gånger en bra slant,
de hventliga trollens uppdrag dät var att styra allt
vad de kunde komma öfver, som var till människors
nötta och som man behöfde använda uti dagligt
bruk, man måste ha allt inom läs och bemäthel-
setichen under dän tid då trollen ännu fanns till,
annars var man snart barstulen, de tog även
barn, och bytte bort barn medan de ännu låg
uti vagnar, trollens inträffe var endast därefti
att yära människorna skada, när förmodde icke taga livett,

de levde uti större förmelyar män ich uti flokar
ty dät var större avstånd mellan varje trollägar
deras uppmäst man man icke med säkerhet bedöma
män väru förfäddar var på dät blara med att dät
berod av ett gammalt orsolk som hade blivit
undantägnat av dät inflyttat något civiliserade
folket som slog ned sina boskötter här i landet
jättar och deras förhållande till människorna,
jättarna var några kraftiga byättar som bodde uti
bärgshövar och bärgshävar som de hade berett till
bestad åt sig och sin förmely som sällan övar
steg fyra pärsonar jätten och hans hustru och ett par
barn, samt en dotter av vanlig människatur, ty
jättarna var lata och enfaldiga, samt ville endast
äta och sova, de var godmodiga och ville icke för-
närma sig på mensta sätt, de disponerade övar dät
hela fast än de icke begagnade sig av sin disponeringsrätt,

de var rika och hade allt vad de behövde, och hade
samlatt mycket silver och guld samt haffar och andra
saker som var i värde efter den stora branden som övar-
sverges land en gång i tiden, före branden har dått fannas
ett brattigt och grovbytt folk som bodde uti urshog-
na under bärg och uti kläfter, och där som man de smy-
da sig uti dessa bärgkläfter och iske blev upprända
av Lån framrusande elden, blev ganska fåtaliga som
fanns levande då elden hade gått fram och ödelacht
allt som var brännbart. De övarlevande var nu gät-
tarnas upphämt, och var fördänsmald en ringa del
av dessa uräldriga människor, för denna händelse
med den stora branden valde de övarlevande gät-
tarna att bättre inreda sina bostäder mera sä-
mätt och eldfast under större bärg och stenrösen,
där de bodde, till äskan efter hand gjorde ett slut på
där, dått man de där iske smyda sig för.

15. Kan Ni berätta mera detaljerat om den stora branden över Sverige, som Ni skriver om ? När var den ? Hur uppkom den ?

5 B.

Ja dät är en så gammal sägen som har blivit berättad led efter led och har följt tiderna, villhett våra förfäders och hade den allra fastesta tro på, och ännu finnes dät gamla människor som tro dätta och man berättar härom, efter sina förfäders berättelser och även stora bevis som de har stark tro på. Denna branden har smälta känd här uti de nordliga ländarna då dessa länningar icke var händer eller bebodda av s. h., något bevilleseratt folk, män då upptäkten som först yardes av sådana människor komma övar haven från långt avlägsna ländar för att slå ned sina bajalar här i Norden, samt di ynnast att dät var för dem omöjligt att finna utväg hertill. för de vilda folkstammar som befann sig här i Norden, samt dän ävarewämmande mängd

MINRE TILLFÖRLITLIGT

av vilda dyur som äro wämmade de stora gamla
 urohogarna, och då dessa främlingar stod machtlösa
 mot dessa vilda folkstammar som bebodde shogarna
 och därtill att de vilda och farliga dyuren brände
 icke de männisharna bebo landet för än de nöd-
 ätyärdas vidtagets, och någon annan utväg fant
 man icke för lämpligt än att tända på och låta el-
 den härja öfver hela landet och bränna ned
 de stora urohogarna, och på samma gång försöka
 allt som liv hade och uppehållt uti dessa tätta ur-
 shogarna och på yorden, allt brände dock icke för-
 järas, utar denna förhärjande brand, dät v. s.
 en del av de vilda männisharna som var uti ytt-
 relihnande ystaltar, räddade sig uti underjordli-
 sha grätter och stora käryhallar, och på detta
 sätt brände blara sig för att icke undergå döden
 så blev dät något stänke kvar som sedan åter förömhade sig

sc.

MINDRE TILFÖRLITLIGT

dässa underliga mänisholiknande varelser som
på detta sätt kunde skydda sig för denna stora
ödeläggande branden. var och blev de omtalade och
fruktade trollen, och även en och annan gäffe, som
dock icke var skadliga för de inflötade mänishor-
na. under tidarnas varv vekte skogarna åter
upp till en ännu kraftigare nivå. Genom denna
myckna gödning som marken fick uti åtgjutna-
de utav genom denna myckna askan som blev efter
allt bränbart på ytan, och detta gjorde att sko-
garna fick större näring, och om något hundra
tal år var åter landet ökarväxt med skog uti
större omfattning än före denna stora landsbran-
den, och under samma tid räddade sig de
övarlevande urmänishorna och trollen, som
blev allt flertaligare år efter år, och även de vilda
djur som hade hannat behålla sig uti bärgshrevor o. d.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

sasam vargar, byärrar, och loddjur, som icke var så
 fätaligt utav under våra fädernas förfäders tid, män
 tack vare dän goda jaktmanst och dät goda kamör
 våra förfäder var uti besittning utav hi yarde man
 snart slut på dessa farliga djur, samt med trall
 och jättar som man uti deras väg då man yengom
 ströövade skogarna. Här har man ett ovilligt be-
 vis på att trall och jättar var ett gammalt no-
 mäniskarläste som våra gamla stäktled hande
 shuta ned och fröyora, där mat hande man icke
 shuta skogssnuden och flera sådana varelser utan
 yengom trallmanst eller dars egen tillgång att ladda
 bössan, därför höll sig alltid trollen på dät veder-
 börliga avstånd då manlar fangut i deras närhet
 som samt är var trollen my hett för minnar och
 omgis med däm, och om mågligt taga däm till fånga
 för att bedriva stacht mäl däm, uti sina läger, dälta är ju
 ett stort bevis på en slags människanatur.

SE

MINRE TILFÖRLITLIGT

branden brändes vid hästarna, så att de människor som hade för avsikt att taga landett uti besittning hade själva rädda sig uti sina flytande material uti vattnet för att icke själva omhugga uti den starka keltan som spildde död och fara långt omkring sig. Våra förfäder har också framvisat starka bevismaterial på denna landsbrand, med alla de större och mindre sjöar och samhäl som finnes i det land, som tyfälligen givar till se på att de en gång i tiden brändes uti efter som man kan finna gammal gul förstenad aska långt nere i gäthyar på botten uti sjöarna, och därtill ett ännu större bevis är att man träffar på mycket stora träd på en 30. å 40. alnars längd med rotvälvan vid på botten mitt uti sjöarna på en del ställen som är ganska väl bebehållna och som legat däri sedan landsbranden gick öfver Sweden, vilket nam det då fick

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

56.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om Högsta Wälhärns berättelse om wealbranden, och ett ännu större bevis har vi på en fasanfall brand som en gång i tiden har härytt här i Norden, ja dät är alla de nemrade och sänderstrade bäry och stenar som man dagligen får skada dätta bevis på, man träffar knappast några bäry eller stenar ävan yord utan att de är mer eller mindre skadade rimerade uti flera stycken, spräckta och sänderstrade och ståndam helt förvanade till stora stengraskogar, och sådant man absolut icke kända med bäry och sten utan genom hollasalt starkt ketta, och därmer träffar man sådana bäry och stenar där som är mäkt och har varit skogbevädet mark, och dätta beviser den brand som en gång i tiden härytt vårt land. Sweden.

Landskap: Blekinge Län

Upptecknat av: P. G. Kutterman

Härad: Medelåta

Adress: Lillhärda Halmbyå

Socken: Lillhärda

Berättat av: Sven Ansharin

Uppteckningsår: 1931

Född år 1835 i Lillhärda

6

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om skogsmuor och andra skogsväsen
 ja vad alla dessa underliga väsen härstamma ifrån dät Skogsmuor.
 är svårt att förklara säger ansharin, men våra fäder
 var säkert på dät blara med att dät var en handling
 mellan troll och gätteminnarna, att skogsmuor och
 skogsväsen har sin uppkomst på dätta sätt man lätt
 bevisar med att i första hand var han en underbar
 trollhantlar som kunde framvisa sig under alla and-
 ra varelser skapad ändock han var uti själva
 värket en mycket fager kvinna, och därtill kraf-
 tig som en gälle ändock han aldrig vände sig strä-
 än ett normalt stort föntimmer, dock utomordant-
 ligt vacker, så han kunde utan besvär locka flickor åt sig. —

för si dät var vad hon strävade efter. jag har själv varit
utträtt för henne en gång under mina jäthår. jag såg hån-
ne som en vacker dam, men jag visste vinn han var där
jag befann mig i skogen, när nu visste jag icke vart jag
befant mig jag varit ridan förvillad, men jag yordt
efter min fars uttago och vände mätta och tröya, och
då visste jag på pläcken vart jag befant mig, då far
dät leda trolltitt in i skogen och slog upp ett stort
flutskrätt i mig och från där dagen hade jag min
fars bästa med mig då jag arbetade i skogen, och barm
var laddad och väl tillagad med dät som skulle vara
när han visade sig alldrig mer för mig för si dät
asade något han icke tyckte om, sade ansvaringen.

Sydran! yaha dät var då såhant en besörning
av trollgubbar och vanliga kvinnor som varit
trolltagna, för si han var alldeles som en mänsk-
lig och naturlig kvinna, och därtill så vacker och vänlig, —

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: *Samma berättare* Född år *och sagesman*

8

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om Äydrans figur och uppträde. Han var icke rädd för människor och under alla förhållanden uppsökte han hvar som hade sitt arbete dygt inne i skogarna, och icke synnast där som brände mål och hade fast arbete och sina hyddor i ordning till att brä uti, han kunde uppehålla sig hos målare under hela vintern uti deras målhyddor och tjänstgjöra uti all behaglighet som en vanlig kvinna, blott endast man icke begagnade guds ord eller nämde guds eller Jesu namn, ville man bli av med Äydran var detta ett händigt vapen att tillgripa, så förvånat han omedelbart från platsen och visade sig alldrig mera för den målaren, när det säges att han var en trevlig målshapsdam.

3185

9

Övriga skogsväsen med svans och blåvar eller blå.
på det fanns en otalig massa andra skogsväsen s. k. skogsvän,
uti olika passonär på den tiden som våra förfäder icke
hade någon kännedom om deras föränderliga utseende
och tillkomst. men man hade en uppfattning om att
dessa underliga varelser härstammade från en bors-
ning mellan troll och ohälsu dyur, efter som en del
av dessa skogsvän var utbildade med svans, samt blåvar
eller i form av hästfötter, andra däremot med lång och
spetstig svans och blåbeväxta fötter såsom byörn med gro-
va ramar, men gick alltid rätt upp, såsom en människa och
företedde ett vackert ansichte med ett väl formadt huvud
betäckt med ett ämning svart hår som hängde ned till
medyan, dessa varelser var icke farliga för mänskligheten
sades det, men det är då ändå bra att älskan har gjort
ett slut på allt det där skräckett, uti våra dagar, gud ske lov.
Slutar vår sagerman sin berättelse, och knäppar händerna samman.
forttälning pålyar